

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกประเภทของผลิตภัณฑ์เกษตร และตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์เกษตรในจังหวัดนครราชสีมาตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งศึกษาบริบทปัจจัยกับคุณภาพผลิตภัณฑ์เกษตรตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพื่อจัดกลุ่มการพัฒนาสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ประชากรในการศึกษาคือผลิตภัณฑ์เกษตรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเก็บรวบรวมเพิ่มเติมในภาคสนาม นำข้อมูลมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ แสดงผลการวิเคราะห์เป็นตารางและแผนที่ นำเสนอให้ที่ประชุมได้ตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้เป็นปัจจุบันจนถึงสิ้นเดือนพฤศจิกายน 2551

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณภาพผลิตภัณฑ์เกษตร จำแนกตามประเภทและมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

1.1 มีแปลงเกษตรในจังหวัดนครราชสีมาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) เพียง 3 ราย คิดเป็น ร้อยละ 5.88 ของทั้งประเทศ ทุกรายเป็นการทำกิจการขนาดใหญ่ของผู้ที่อยู่นอกจังหวัดนครราชสีมา โดยมีแปลงเกษตรที่เสนอขอรับรองมาตรฐานอยู่ที่ อำเภอวังน้ำเขียว สีคิ้ว และอำเภอปักธงชัย เป็นธุรกิจที่ควบคู่กับธุรกิจอื่น

1.2 มีเกษตรกรที่ขอรับรองระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน 40 ราย ผ่านการรับรองเพียง 19 ราย ในจำนวนนี้เป็นเกษตรกรในอำเภอบัวใหญ่มากที่สุดคือร้อยละ 57.89 รองลงมาคือเกษตรกรในอำเภอประทายและอำเภอพิมายอีกร้อยละ 31.58 และ 10.53 ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ขอการรับรองตั้งแต่ 2-34 ไร่ สาเหตุที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ไม่ผ่านการรับรอง ได้แก่การมีพันธุ์ข้าวปนเกินมาตรฐาน พันธุ์ข้าวมีการกลายพันธุ์ในพื้นที่ในเขตชลประทาน ไม่มีบ่อพักน้ำก่อนนำไปใช้ในการทำนา

1.3 มีเกษตรกรที่ได้ใบรับรองผู้ผลิตพืชอินทรีย์ ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.53 ของประเทศ อยู่ในอำเภอวังน้ำเขียว จำนวน 3 ราย ส่วนอีก 3 ราย อยู่ในอำเภอสีคิ้ว ปักธงชัยและอำเภอเมือง

1.4 การตรวจคุณภาพเพื่อออกใบรับรอง Q เพื่อตรวจรับรองแหล่งผลิตพืชในจังหวัดนครราชสีมา มี 3 หน่วยงาน คือ 1) ศูนย์วิจัยพืชไร่นครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว รับผิดชอบ 17 อำเภอ ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตนครราชสีมา อำเภอพิมาย รับผิดชอบ 15 อำเภอ ในจังหวัดนครราชสีมา ศูนย์วิจัยข้าวนครราชสีมา สำนักวิจัยข้าวนครราชสีมา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา รับผิดชอบในการตรวจรับรองข้าวทุกอำเภอ

1.4.1 แปลงที่ขอการรับรองแปลง จากศูนย์วิจัยพืชไร่นครราชสีมา ในเดือนมกราคม 2551 จำนวน 779 แปลง และเพิ่มเป็น 841 แปลงในเดือนพฤศจิกายน 2551 ทั้งสองช่วงเวลาผลิตภัณฑ์เกษตรประเภทพืชผักมีจำนวนแปลงมากที่สุดคือ ประมาณร้อยละ 70 รองลงมาคือ แปลงไม้ผล ประมาณร้อยละ 20 นอกจากผลิตภัณฑ์ 2 ประเภทนี้แล้วจะมีจำนวนแปลงที่ส่งขอรับการตรวจรับรองน้อยมาก

1.4.2 แปลงที่ขอการรับรองแปลงตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP พืช จากศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิต นครราชสีมา ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2551 มีแปลงที่ผ่านการรับรอง GAP พืช 253 แปลง อยู่ใน อำเภอประทายมากที่สุดคือ ร้อยละ 38.34 รองลงมาคือ ขามสะแกแสงและห้วยแถลง อีกร้อยละ 30.83 และ 21.34 ตามลำดับ เป็นแปลงผลิตภัณฑ์เกษตรประเภทพืชผักมากที่สุด คือ ร้อยละ 79.05 รองลงมา คือ ประเภทพืชไร่ ร้อยละ 20.55 นอกจาก 2 ประเภทนี้มีจำนวนน้อยมาก

1.4.3 แปลงที่ขอการรับรองแปลงตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP พืช จากศูนย์วิจัยข้าวนครราชสีมา สำนักวิจัยข้าวนครราชสีมา มีเกษตรกรที่ยื่นขอการรับรอง GAP ข้าว จำนวน 1,000 แปลง กระจายอยู่ใน 19 อำเภอ โดยอำเภอที่มีแปลงที่ขอการรับรอง GAP ข้าวมากที่สุด คือ อำเภอโนนแดง จำนวน 86 แปลง คิดเป็นร้อยละ 8.60 รองลงมา คือ อำเภอเมืองยาง โนนไทย ด่านขุนทด และอำเภอดง อำเภอละ 70 แปลง ขนาดพื้นที่ที่ขอการรับรอง มีขนาดตั้งแต่ 1 ไร่ ถึง 250 ไร่ ข้าวที่เกษตรกรปลูก คือ พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105

2. ผลิตภัณฑ์เกษตรของผู้ร่วมโครงการ เป็นผลิตภัณฑ์เกษตรประเภทพืชผักมากที่สุดจำนวน 344 แปลง คิดเป็นร้อยละ 45.44 รองลงมา คือ ประเภทข้าว 237 แปลง คิดเป็นร้อยละ 31.31 พืชไร่ 78 แปลง คิดเป็นร้อยละ 10.30 ไม้ผล 57 แปลง คิดเป็นร้อยละ 7.53 ส่วนประเภทที่มีน้อยที่สุด คือ สมุนไพร 2 แปลง คิดเป็นร้อยละ 0.26

ผลิตภัณฑ์เกษตรประเภทพืชผัก ผู้ร่วมโครงการปลูกผัก 38 ชนิด พืชผักที่ปลูกมากที่สุด คือ กระเทียมและพริก คิดเป็นร้อยละ 8.43 เท่ากัน รองลงมาคือ หอม คิดเป็นร้อยละ 8.14 ผักที่เกษตรกร ปลูกน้อยที่สุด มี 14 ชนิด ได้แก่ กระชาย กระเทียม กระหล่ำห่อ กุยช่าย จิง แดง ถั่วพู ผักกาดขาว มะกรูด มะเขือเทศ มะเขือยาว หน่อไม้ฝรั่ง หอมแดง เห็ด ชนิดละ 1 แปลง

ผลิตภัณฑ์เกษตรประเภทข้าว เกษตรกรปลูกข้าวเจ้ามากที่สุด มีขนาดพื้นที่ปลูกข้าว 0.75–20 ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.98 รองลงมาคือมีขนาดพื้นที่ 21–40 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.25 ผู้ร่วมโครงการที่ทำเกษตรอินทรีย์ร้อยละ 70.00 มีขนาดพื้นที่ปลูกข้าว 0.75–20 ไร่ รองลงมา คือ มีขนาดพื้นที่ 21–40 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.75

3. ผลิตภัณฑ์ของผู้ร่วมโครงการตามมาตรฐานการผลิตพืช มีเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง ตามมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ จำนวน 6 ราย ซึ่ง 5 ใน 6 คน อยู่ที่อำเภอบัวใหญ่ทำการผลิต ข้าวอินทรีย์ มีกิจกรรมกลุ่มต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2546 ส่วนอีกหนึ่งรายผลิตพืชผักเมืองหนาว อยู่ที่ อำเภอวังน้ำเขียว และมีผู้ร่วมโครงการที่ผ่านการรับรองแหล่งผลิตพืชตามระบบการจัดการคุณภาพ (GAP) พืช จำนวน 3 ราย ทั้ง 3 รายอยู่ในตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว ปลูกผักสลัด ในพื้นที่ 2-3 ไร่ ทุกคนอยู่ในส่งเสริมกิจกรรมไร่นาสวนผสมตำบลไทยสามัคคี

4. บริบทของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัด นครราชสีมาของผู้ที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และผู้ร่วมโครงการ ในภาพรวมผู้ร่วมโครงการมี พื้นที่ค่อนข้างเหมาะสมสำหรับข้าวและพืชไร่ ในขณะที่หมู่บ้านของผู้ได้มาตรฐานเกษตรมีพื้นที่ ค่อนข้างเหมาะสมสำหรับพืชไร่ ไม้ยืนต้นและไม้ผล อีกทั้งผู้ร่วมโครงการส่วนใหญ่มีแหล่งน้ำใน หมู่บ้าน

5. การจัดกลุ่มเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดย พิจารณาจากการมีผลิตภัณฑ์เกษตรในพื้นที่ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่ง แสดงถึงศักยภาพของพื้นที่ว่ามีความเป็นไปได้ที่จะทำให้ผ่านมาตรฐานการรับรอง ขณะเดียวกัน ถ้าพิจารณาในทางภูมิสังคมคือการอยู่ในสังคมที่ใกล้ชิดกับผู้ที่ทำสำเร็จมาแล้ว และที่สำคัญอีก ประการหนึ่งก็คือทำให้มีพื้นที่ปลอดสารเคมีมากขึ้นลดค่าใช้จ่ายในการสร้างแนวป้องกันสารเคมี จากแปลงเกษตรอินทรีย์ที่มีอยู่เดิม

The purpose of this research was to classify the type of agriculture products, verify quality of agriculture products by organic agricultural standard and study environment factors that affect quality of agriculture products by organic agricultural standard for improve to organic agricultural standard that match with the environment of each areas.

The populations in this study were agriculture products in Nakhon Ratchasima province. The data collected from the related organization and survey collecting. Then used the collected data to create the database in Geographic Information System, present as the tables and maps and brought the result to the related people for using and correcting by seminar. Then modified and updated until end of November 2008.

According to the results of the study,

1. Quality of agriculture products classify by type and organic agriculture standard

1.1 There are only 3 agricultural plots in Nakhon Ratchasima province that got the Agriculture Certification Thailand (ACT Standards) or 5.88 percentages of Thailand. All those are large business of the person who lives outside Nakhon Ratchasima province. The agricultural plots that request for the standard were in Amphoe Wang Nam Khiao, Amphoe Sikhio and Amphoe Pak Thong Chai. They also did the other business together.

1.2 There are 40 agriculturalists that request for rice organic, pass the certification only 19 agriculturalists. The most of agriculturalists that pass the certification are living in Amphoe Bua Yai 57.89 percentages. The next are living in Amphoe Prathai 31.58 percentages and Amphoe Phimai 10.53 percentages. The certification request areas are 2-34 Rais. The cause of uncertified are off type rice over standard, rice seeds blended with drug, does not has clarifier before using in the farm.

1.3 There are 6 agriculturalists that got the certifications in Nakhon Ratchasima that is 0.53 percentages of Thailand. The 3 agriculturalists live in Amphoe Wang Nam Khiao and another 3 agriculturalists live in Amphoe Sikhio, Amphoe Pak Thong Chai and Amphoe Mueang Nakhon Ratchasima.

1.4 The quality verifications for Q certification for verify the agricultural production location in Nakhon Ratchasima province has 3 organizations that are 1) Nakhorn Ratchasima Field Crops Research Center Amphoe Sikhio response for 17 districts 2) Nakhorn Ratchasima Plant Materials and Technical Service Center Amphoe Phimai response for 15 districts 3) Nakhorn Ratchasima Rice Research Center Amphoe Phimai response for all districts in Nakhon Ratchasima.

1.4.1 The request certification plots from Nakhorn Ratchasima Field Crops Research Center in January 2008, 779 plots increase to 841 plots in November 2008. The most plots types are vegetable plots about 70 percentages and fruit plots about 20 percentages in both duration. Except the vegetable and fruit plots, there are few plots that request certification.

1.4.2 The request Good Agricultural Practice (GAP) certification plots from Nakhorn Ratchasima Plant Materials and Technical Service Center at November 10, 2008 are only 253 plots that pass GAP certification. Amphoe Prathai are the most one, 38.34 percentages. Amphoe Kham Sakaesaeng got 30.83 percentages and Amphoe Huai Thalaeng got 21.34 percentages. The most plots that got GAP certification are vegetable plot 79.05 percentages. The farm plants plots 20.55 percentages and the other are few plots that got certification.

1.4.3 The request GAP certification plots from Nakhorn Ratchasima Rice Research Center are 1,000 plots distributed in 19 districts. The district that has the most request of GAP certification is Amphoe Non Daeng 86 plots or 8.60 percentages. The second one are Amphoe Mueang Yang, Amphoe Non Thai, Amphoe Dan Khun Thot and Amphoe Khong each district has 70 plots. The area of request GAP certification plots are 1 Rai to 250 Rais. The most rice that agriculturalists plant is Dok Mali 105 rice.

2. The most agricultural product of agriculturalists that join the project are vegetable 344 plots or 45.44 percentages. The second one is rice 237 plots or 31.31, farm plants 78 plots or 10.30 percentages. The least one is herb only 2 plots or 0.26 percentages.

There are 38 vegetable types of agricultural product those agriculturalists who join the project plant. The most vegetable types that agriculturalists plant are collard and chilli both are 8.43 percentages. The next one is scallion 8.14 percentages. The least 14 vegetable types that agriculturalists plant are galingale, garlic, cauliflower, allium tuberosum, ginger, cucumber, winged bean, white greens, kaffir lime, tomato, eggplant, asparagus, red onion and mushroom each types has only 1 plot.

The most of agriculturalists that join the project plant white rice. The most size area that agriculturalists plant the rice about 0.75-20 Rais 64.98 percentages. The second one is 21-40 Rais 20.25 percentages. 70 percentages of agriculturalists that join the project that do the organic agriculture has the area for plant rice 0.75-20 Rais and 18.75 percentages has the area for plant rice 21-40 Rais.

3. There are 6 agriculturalists that got Organic Thailand standard. 5 of 6 live in Amphoe Bua Yai planted organic rice and have the grouping activities since 2003. Another one planted cold country's vegetable at Amphoe Wang Nam Khiao. There are 3 agriculturalists that join the project got GAP certifications, all of them live in Tambol Thai Samakkee Amphoe Wang Nam Khiao, planted lettuce in 2-3 Rais and all of them are the member of Organic Farming Network of Thailand (OFNT) in Tambol Thai Samakkee.

4. In the perspective, most of agriculturalists that join the project live in the area that suitable for plant rice and farm plants while the agriculturalists that got agricultural certifications live in the area that suitable for farm plants, perennial plants and fruit. Moreover, most of agriculturalists that join the project also have the water resource in their village.

5. The grouping for improvement of Agricultural standard that match with environment of the area by considering from agriculturalists that already got agricultural certifications that mean the area have ability or possibility to got the agricultural certification. At the same time, if considering from social factor that live in the same community or close to the agriculturalists that already got the agricultural certification and the most important one is increasing the area that free from chemical then the cost of protected agriculture product plots from chemical will reduce.